

SAPERÓ

Nom d'una pda. Oït a l'enq. del Pla de Manlleu (Baix Penedès), XIV, 102.10; deturpat *Chapero* per l'IGC. Potser correctament *Ceperó*, derivat de *cep*; si no està per *so-peró* (SUB PETRONE) (cf. arts. *Sopeny* i *Pernui*).

Les Sapes, careneta de roques submarines, prop de la costa de Arenys de Mar, oït per Casac. als pescadors d'allí 1923. De *sapa*, nom apellatiu de les mates d'al-10 gues explicat en *DECat* VII, 668b53.

Sapinya, V. S. (misc. àr.) *Sapiu*, *Ca's* ~, V. *Xibiu Saplana*, V. *Sa-*

SAPO

Sapo 'gripau', mot valencià acceptat del mossàrab (*DECat* VII, 669).

D'ací alguns NLL menors. En particular sengles Font del *Sapo* a Torrent, Banyeres (Mariola) (xxx, 20 138.14; xxxvi, 24.8). I fins en una estreta franja del Cat. extrem-occidental: a Ulldemolins; a Taüll; i algun altre nom menor: *El Sapo*, pda. de la Serra d'En Galceran (xxviii, 161.8).

Carrer *la Sapa*, a Benimarfull (xxxiv, 14.19).

-*Sarcó*, V. *Vinsarcó Sapresa*, V. *Sa- Saragall*, V. *Xaragall*

SARAÍS

Llogaret de la vall de Boí, avui molt despoblat: uns 4 k. al S. de Durro; i agregat al seu mun., a 1337 alt., en la gran vall contigua al SO.

PRON.: *saraís*, a Durro i a Cardet (Ll. XIII, 157, 170) i a Barruera (Casac. 1920); amb gentilici *saraïsos*.

MENCIONS ANT. En 2 docs. s. d. dels Comtes de Pallars, que han de ser del S. XI, probablement del 3r. quart: «convenientia inter Raimundum comitem de illo castro de Grado Castellon [Castelló de Tor] et suis terris, et in villa Sara<i>sis» (Li. Fe. Ma. I, 112, § 108.3); i «villas Saraïsi» (ib., p. 113.2); 1068: «Sig. Guillelm Altemir de Saraïsi» (Cart. de Lavaix, § 29. 23); 1359: *Se[r]rabis* (CoDoACA XII, 77).

Que és nom pre-romà i de la família ibero-basca (com ja es va suggerir en *TVBoi* II, 17) ho indica també el fet que aquest és l'origen de quasi tots els pobles de la vall (*Taüll*, *Erill*, *Durro*, *Llesp*, *Iran*, *Irgo*); les 4 mencions medievals proven que s'ha mantingut quasi incanviat des del S. XI, sempre amb dièresi *a-i* (cf. la grafia de 1359); estructura que indueix cap al mateix, majorment essent quasi igual a la de *Çaraitçe*, el nom de la vall navarresa de *Salazar* en llengua basca; i d'altra banda la del llog. *Estais* de la vall d'Es-55 pot.

És versemblant que tant el present com aquell nom navarrès, es relacionin amb el basc *çare* 'xarxa, pleta' («redil»), i també és possible que s'hi ajunti el del poble de *Sara* (*Çara*), al Labort, prop del límit amb 60

Guipúscoa: vist que els mots bascos en *-e* sovint tenen variant en *-a*, particularment en els compostos i derivats. La perduració del hiatus *a/i* s'explica majorment tenint en compte que, junt amb els noms bascos en *-itze* hi ha *-gitze*, com en *Salgitze* altre NL basc-fr. (fr. *Sauguis*; cf. l'art. *Senyiu*); i la fon. hist. del basc no ha aclarit quina de les dues variants és més antiga.

També recorda el nostre *Saraís* un NP *Saberoissis* que hom ha trobat en inscs. aquitanes (Whatmough, *Dial. Anc. Gaul*, 87, p. 97), si bé hi ha *Lobissus* i *Lohtizune* (= St. Jean de Luz), que semblen relacionats amb el nom de l'antiga «civitas» *Labitlosa*, situada al SO. de Ribagorça segons les inscripcions i ruïnes que 15 s'han excavat (cf. art. *Tolba*, infra).

De l'arrel de *çare* parlem també a l'art. *Salo* (supra).

Més a la vora i amb més seguretat coincideix amb *Saraís* el nom d'una pda. *La Saraïssa*, que em donen en llista entre les del Sud del poblet, a *La Torre de Tamúrcia* (xviii, 200b6).

El hiatus *a-i*, amb la seva antiguitat, ens ajuda a descartar l'enllaç amb altres parònims. *Sarasa* o *saraxa*, nom d'una espècie de salze en certes valls de Navarra, i d'un poble veí de Pamplona (Iribarren, *Supl.* al seu *Vocab. navarro*) ha de venir d'una evolució de l'indo-europeu SALIK- (*DECat* VII, 640), amb el tractament basc en *-r-* de la *-L-* intervocàlica, cosa descartada a Ribagorça.

Apartem-ne també les formes dialectals o toponímiques de CERASEUS 'cirerer': *Saraixó* o *Saraixons*, partides de la Baixa Rbg. (te. *Casserres*) i de *L'Estall de Montsec*, per més que ja llegim «una terra in *Saraxones*» en un doc. d'Isclès de c. al S. XI (SerranoS, N. H. *Rbg.*, p. 371). *Los Sareixos* a Linás de Broto (xlvi, 1), però aquesta *S-* inicial en lloc de la *CE-* de CERASEUS, deu ser secundària, deguda a trasllat de la *S-* interna; cf. *Sereix* planta (*DECat*).

Amb el NL mallorquí *Saraix* la semblança de *Saraís* és tan considerable que invita a dir-ne ací alguna cosa, havent deixat indecisa l'etim. en el vol. I, 256; en tot cas, però, descartem que es relacioni amb *Saraís*: a causa del hiatus, i de la regió d'un i altre. Que sigui mossàrab és versemblant, però no sembla que pugui 45 venir de *-ARIOS*, a la manera de *Patraix* i semblants; no li veuríem arrel; aquest pot ser CERASEOS 'cirerers', admetent metatesi de la palatal de *Çaraïs* > *Saraïç*; nom i evolució que es repetirien en el «brazal de *Sarache*», sèquia despresa del riu Segura a l'Horta d'Oriola.

Saraix, V. vol. I, 256 i s. v. *Saraís Sarallonga*, *Sarandó*, V. S. (misc. moss.)

SARANYANA

1) Poblet del Segre mitjà, agre. al mun. de Bassella, a muntanya, uns k. a l'Est d'Oliana. Pron.: *sereyàna* oït a Castellnou de Bassella, a Ogerm, i en l'enq. del